

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandaal 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Fax: (+ 47) 73 84 16 41
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
Postmottak@oed.dep.no

Deres ref.

Deres kontaktperson

Vår ref.
2013/33-350.5

Vår kontaktperson
Anne Kolstad

Dato
17.1.2013

Høringsvar fra Norsk Ornitologisk Forening - konsekvensutredning i åpningsprosess for petroleumsvirksomhet i Barentshavet sørøst

Vi viser til henvendelse fra Olje- og energidepartementet (OED) datert 15/10-12, hvor det gis anledning til å komme med kommentarer knyttet til konsekvensutredning i åpningsprosess for petroleumsvirksomhet i Barentshavet sørøst. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) ønsker med dette å svare på høringen. Med utgangspunkt i våre vedtekters § 2 Formål, ser NOF det som sine viktigste oppgaver å arbeide for

1. Å verne naturen, særlig fuglelivet
2. Å fremme interesse for og bedre kunnskapen om fuglene og deres livsmiljø

Dette er utgangspunktet for vårt engasjement bl.a. når det gjelder oljeutvinning i nordområdene. Våre synspunkter gjelder hensynet til naturverdier generelt, men med naturlig hovedvekt på de funksjoner og verdier som gjelder fugl.

Vi viser til våre tidligere innspill til forslaget til program for konsekvensutredning hvor vi konstaterte at tidsplanen som forelå ville være til hinder for kunnskapsinnhenting som kan gi tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for en avgjørelse om å åpne disse områdene for oljeboring. Naturmangfoldlovens § 7 slår fast at de miljørettslige prinsippene som er nærmere beskrevet i nml §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette gjelder også myndighetsutøvelse etter andre lover. Vurderingene etter disse paragrafene skal fremkomme eksplisitt av vedtaksgrunnlaget. I og med at konsekvensutredningen for Barentshavet sør vil være et viktig grunnlag ved vurdering av eventuelle tillatelser til å lete etter petroleumforekomster, må nml § 7 følges. I Norges territorialfarvann gjelder alle lovens paragrafer, mens i norsk økonomisk sone er nml §§ 11 - 13 unntatt. Begrensninger i kunnskapsgrunnlaget/datagrunnlaget må tydelig komme fram i utredningen. Det bør også komme klart fram i programmet hvordan ivaretagelse og avveining av miljøhensyn i forhold til alle andre aktuelle hensyn planlegges vurdert og ivaretatt i KU. Direktiv 2001/42/EC pålegger EUs medlemsland å gjennomføre SEA (Strategic Environmental Assessments). Dette innbefatter å utrede antatte miljøkonsekvenser av planlagte planer og programmer før de vedtas, for å sikre en høy grad av miljøbeskyttelse og for å sikre en bærekraftig utvikling.

Vi mener at konsekvensutredningen som er gjennomført ikke ivaretar disse kravene, og at tidsplanen som har ligget til grunn har vært til hinder for dette.

Med så mangelfull kunnskap på viktige områder og for viktige og sårbare, dels kritisk truede sjøfuglarter, kan det ikke åpnes for oljeboring i dette globalt viktige fugleområdet. Flere av de mest truede sjøfuglartene er særlig sårbare for oljeutslipp.

NOF krever at det utredede området ikke åpnes for petroleumsaktivitet, og at det opprettes et varig petroleumsfritt område i Barentshavet, blant annet av hensyn til sjøfugl.

Barentshavet sør er det mest verdifulle området for sjøfugl langs kysten av Nord-Vest Europa og har en av verdens tetteste bestander av sjøfugl. Omtrent en tredjedel av artene som bruker området er oppført på rødlista over truede arter. Flere av disse artene er også omfattet av internasjonal bekymring fra bl.a. CBD (AEWA), OSPAR (BDC) Arktisk Råd (CAFF) og Nordisk Ministerråd. Enkelte er også listet som «Globalt Utrydningstruet» på IUCN's internasjonale rødliste. Barentshavet Vest har ikke de samme kvalitetene som Barentshavet Sør, som altså er et svært viktig område for sjøfugl i en global sammenheng. I og med at dette nå er norsk rettighetsområde, er det Norge som har forvaltningsansvaret for sjøfuglbestandene som bruker dette området.

Viktige arter som bruker området:

Det går også et svært omfattende trekk av russiske tundrahekkende våtmarksfugler (Arctic Migration) gjennom dette området når de trekker langs kysten fra Sletnes på Nordkynnhalvøya til Varanger for så å krysse dette havområdet på veien videre østover. Særlig viktig er arter som gulnebbblom og polarjo, men området er også viktig for en rekke andre arter, også mer fåtallige og spesialiserte arktiske arter som er langt mindre kjent og kartlagt enn de mer tallrike og vanlige artene.

Havhest

Arten er plassert i kategori nær truet (NT) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Den norske hekkebestanden med tidligere tyngdepunkt på Sunnmøre har hatt total hekkesvikt i den viktigste kolonien (Runde) de siste 10 åra, og er åpenbart inne i en betydelig nedgang som er vanskelig å tallfeste så lenge den ikke går til hekking. I Barentshavet sør er det svært store forekomster av arten med mer enn 100 000 individer.

Polarmåke

Plassert i kategori nær truet (NT) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Arten hekker på Svalbard og er truet på grunn av miljøgifter og reduksjon av næringsgrunnlaget. Flere tusen individer bruker utredningsområdet høst, vinter og vår.

Praktærfugl

Arten er oppført på Bern II listen. Arten hekker ikke på fastlandet i Norge, men er etablert med en bestand på 1000-2000 individer på Svalbard. Plassert i kategori nær truet (NT) Norsk Rødliste for arter 2010. I vinterhalvåret er det en kjent konsentrasjon på minst 5000-10 000 fugler i de sørlige delene av utredningsområdet.

Stellerand

Globalt truet art (VU) som også står på den norske rødlisten siden en så stor andel av verdensbestanden overvintrer i norske områder. Kola-kysten i Vest-Russland og Varangerkysten har 95 % av den europeiske overvintringsbestanden. Arten har vært i kraftig tilbakegang de siste to 10-års periodene. Rødlistevurderingen konkluderer med at arten vil være utsatt ved økt oljeaktivitet i nord.

Havelle

En viktig art som er SPEC (Species of European Conservation Concern) og som nå vurderes inn på IUCN sin rødliste. Det er viktige forekomster av arten i Varangerfjorden.

Lomvi

Plassert i kategorien kritisk truet (CR) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Det er registrert en bestandesnedgang på 99 % i Norskehavet og en noe mindre nedgang i Barentshavet. Totalt er nedgangen i den norske bestanden vurdert til over 80 % for perioden 1962-2009. Hornøya huser en av de få livskraftige bestandene på fastlands-Norge. Dette er en forekomst av arten på 10 000-15 000 par som for tida har positiv bestandsutvikling. Ringmerkingsfunn av unger merket på Runde allerede første høst/vinter så langt nord og øst som Kolahalvøya, indikerer at også fugl fra de sørlige bestandene av arten kan være samlet i disse havområdene. Det indikerer videre at negative effekter i dette havområdet kan ramme vidt forskjellige regionale bestander under visse sammenfall av omstendigheter.

Polarlomvi

Arten har blitt oppgradert fra nær truet (NT) på *Norsk Rødliste for arter 2006* til å bli plassert i kategori sårbar (VU) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Den norske «fastlandsbestanden» består av ca. 1500 reproduserende individer som har hatt en bestandsnedgang på 20 % for perioden 1978 - 2009. Hornøya er for tiden eneste hekkeplass for arten på fastlands-Norge. Tettheten av polarlomvi i utredningsområdet er stor hele året. Fra februar til mars er tidvis store deler av bestanden i Nord-Vest Atlanterhavet konsentrert i Ytre Varangerfjord og i havområdene utenfor Hornøya. Antallet kan overstige 1 million individer!

Spesielt viktige områder for sjøfugl:

- Varangerfjorden, - et IBA (Important Bird Area) som blant annet er av stor betydning som overvintringsområde for Vest-Europas største forekomst av den globalt truede stelleranda.
- Hornøya, - for tiden ansett som et av Norges aller viktigste fuglefjell. Et artsrikt fuglefjell som er sentralt for forskning og overvåkning. Så langt har Hornøya hatt vellykket reproduksjon hos alle hekkende arter, også den siste 10-års perioden. Fuglefjellet huser blant annet en betydningsfull og livskraftig bestand av den kritisk truede arten lomvi.
- Grunne områder i havet som er særlig viktige for dykkendene og alkefuglens næringsøk. Det er behov for å kartlegge slike områder da det fortsatt eksisterer lite kunnskap om dem.
- De nære kystområdene nord for Vardø hvor blant annet store deler av bestandene av polarlomvi og havhest oppholder seg deler av året (tresifrede antall tusen individer).

Det er godt dokumentert at sjøfuglbestandene går tilbake og har hatt sterk nedgang det siste tiåret, men årsakene til dette er ennå ikke tilstrekkelig klarlagt. Nærings situasjon og sviktende næringsstilgang, særlig i hekketiden, er viktige deler av problemkomplekset, og likeledes antas at dette igjen kan ha sammenheng med klimatiske faktorer, men samtidig er det uklart i hvilken grad menneskapte påvirkninger i tillegg har kompliserende og forsterkende effekter. Dette vil også gjelde for den fulle forståelse av hvordan petroleumsaktiviteten i havområdene virker inn. Det haster å få kartlagt hvilke faktorer som fører til bestandsnedgang hos de ulike sjøfuglbestandene og hvilke tiltak som kan settes inn for å snu de negative trendene. Når sjøfuglbestandene er svekket er de ekstra sårbare for andre påvirkninger, noe som burde tilsi ekstra varsomhet fra forvaltningen. Åpning for økt petroleumsaktivitet i nord vil medføre en tilleggsbelastning, men konsekvensutredningen gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å kunne vurdere hvilke konsekvenser dette vil medføre for ulike arter og bestander.

Den nordiske handlingsplanen for sjøfugl (NMR, 2010) viste til behov for kunnskap om vandringer, habitatbruk og viktige leveområder for sjøfuglbestandene i Barentshavet. Det samme er påpekt i en rekke internasjonale prosesser, blant annet for å styrke plan- og beslutningsgrunnlaget for petroleumsvirksomhet. NOF er svært kritisk til at konsekvensutredningsprosessen har blitt gjennomført så raskt at det ikke har vært mulig å fylle de store kunnskapshullene en har om hvordan ulike bestander bruker ulike deler av området til ulike tider av året. NOF mener at politiske beslutninger ikke kan fattes før disse kunnskapshullene er tettet. Denne typen hasteåpning for oljeboring i våre mest sårbare havområder står i sterk kontrast til Norges ambisjoner om å være et foregangsland i klimapolitikken og mål om å stanse tap av biologisk mangfold.

Norge har forvaltningsansvar for hele artsspekteret av sjøfugl, og at flere sårbare og truede sjøfuglarter bruker utredningsområdet til ulike deler av året. Alkefugler skårer høyt på sårbarhet overfor olje (Oil Vulnerability Index 77,2 for alkefugler; Camphuysen 1989). Bestandstilhørigheten hos fuglene som bruker området er langt fra tilstrekkelig kjent, selv om både ringfunn og bestandsutvikling i en rekke fuglefjell etter kollapsen hos alkefugl på beite i Barentshavet 1986-87 indikerer at disse havområdene samler fugl fra et meget stort geografisk område. Dermed er det også vanskelig å påvise konsekvenser av et eventuelt akutt oljeutslipp på bestandsnivå. Bruk av lysloggere for å undersøke sjøfugls vandringer vil kunne bidra til å fremskaffe bedre kunnskap på bestandsnivå.

Det er fortsatt behov for økt kunnskap om:

- Spesielt viktige eller sårbare områder for ulike arter og bestander av sjøfugl i åpent hav
- Bestandstilhørighet til fugl som kan bli rammet av skutte hendelser som oljesøl, bifangst e.l.
- Sjøfuglenes myteområder, trekkruiter og vinterområder
- Spesifikke miljøtrusler for ulike arter langs trekkrutene
- Årsvariasjoner i områdebruken
- En kobling av kunnskap om bestandsutvikling og demografi med arealbruk

Oljevernberedskap

Det er store utfordringer ved å skulle bygge opp en velfungerende oljevernberedskap i nord. NOF viser til høringsuttalelse fra Direktoratet for naturforvaltning(DN). Vi stiller oss bak DNs konklusjon angående oljevernberedskap: *Til tross for at det kan utvikles strategier som i fremtiden vil kunne håndtere deler av utslipp i isfylte farvann, så antar vi det fremdeles vil være store utfordringer og store vanskeligheter med å utvikle en beredskap som er tilstrekkelig og god nok i slike områder.*

Konklusjon

- NOF krever at det utredede området ikke åpnes for petroleumsaktivitet, og at det opprettes et varig petroleumsfritt område i Barentshavet, blant annet av hensyn til sjøfugl.
- Kunnskapsstatus for sjøfuglene i området må forbedres kraftig gjennom fortsatt overvåkning. Det haster å få kartlagt hvilke faktorer som fører til bestandsnedgang hos de ulike sjøfuglbestandene, og hvilke tiltak som kan settes inn for å snu de negative trendene.

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken
Generalsekretær

Anne Kolstad

Anne Kolstad
Førstekonsulent

Referanser

- Camphuysen C.J. 1989. Beached-bird Surveys in the Netherlands 1915-1988; Seabird Mortality in the southern North Sea since the early days of Oil Pollution. Techn. Rapport Vogelbescherming 1, Werkgroep Noordzee, Amsterdam. 322 s.
- Fauchald, P., 2011. Sjøfugl i åpent hav. Utbredelsen av sjøfugl i norske og tilgrensende havområder. – NINA Rapport 786. 33 s.
- Heat, M.F. and Evans, M.I., eds. (2000) Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 1: Northern Europe. Cambridge, UK: BirdLife International (Birdlife Conservation Series No. 8). 866 s.
- Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.
- Nordisk ministerråd, 2010. Action plan for seabirds in Western – Nordic areas. Report from a workshop in Malmö, Sweden, 4 – 5 May 2010. TemaNord 2010:587. 142 s.
- Aarvak, T., Øien, I.J., Krasnov, Y.V., Gavrilov, M.V. & Shavykin, A.A. 2011. Survey of total wintering population of Steller's Eider in Norway and Russia in 2009. NOF-notat 2011-1. 8pp

Kopimottakere

Miljøverndepartementet, postmottak@md.dep.no
Direktoratet for naturforvaltning, postmottak@dirnat.no
WWF-Norge, wwf@wwf.no
Naturvernforbundet, naturvern@naturvernforbundet.no
Greenpeace, info.nordic@greenpeace.org
SABIMA, sabima@sabima.no
Natur og ungdom, info@nu.no
Bellona, info@bellona.no
Framtiden i våre hender, post@framtiden.no